

Sygn. akt III AUa 1223/13

POSTANOWIENIE

Dnia **20 lutego 2014** r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

	Przewodniczący:	SSA Mirosław Szwagierczak (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Roman Skrzypek
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2014 r.

na rozprawie

sprawy z wniosku **S. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w J.**

o stwierdzenie nieważności decyzji

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Krośnie**

z dnia **5 lipca 2013 r.** sygn. akt **IV U 460/11**

p o s t a n a w i a:

u c h y l i ć zaskarżony wyrok i o d r z u c i ć odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1223/13

UZASADNIENIE

1/ Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie oddalił odwołanie S. Z. od decyzji

z dnia 6 września 2000 r. – znak: (...) – o stwierdzenie nieważności tej decyzji.

Sąd Okręgowy uznał, że decyzja, której unieważnienia domaga się wnioskodawca, nie funkcjonuje już w obrocie prawnym, gdyż została uchylona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 22 sierpnia 2002 r., sygn. akt III

AUa 329/02, zatem niecelowym jest orzekanie w tej kwestii, bądź przekazywanie sprawy do rozpoznania organowi rentowemu.

Stwierdzając zatem brak zasadności odwołania Sąd I instancji, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc, oddalił odwołanie.

W apelacji od powyższego wyroku S. Z. podtrzymał żądanie stwierdzenia nieważności decyzji z 6.09.2000 r. – domagając się zmiany zaskarżonego wyroku.

Organ rentowy nie odniósł się do apelacji.

Rozpoznając sprawę Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

W piśmie z dnia 11 grudnia 2012 r. S. Z. wniósł o odszkodowanie (w związku z wpisem hipoteki) oraz o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 6 września 2000 r. wydanej przez Oddział ZUS w J..

Postanowieniem z dnia 5 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie przekazał żądanie zasądzenia odszkodowania, wg. właściwości, Wydziałowi Cywilnemu Sądu Okręgowego w Krośnie.

Decyzją z 6 września 2000 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. stwierdził, że S. Z. odpowiada za zobowiązania

z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników za okres od marca 1992 r. do maja 1997 roku w kwocie 5.438,67 zł, odsetek w kwocie 15.741,20 zł oraz odsetek za opłatę w kwocie 3.486,89 zł.

Odwołanie S. Z. od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 18.12.2001 r. (sygn. IV U 436/01). Na skutek apelacji odwołującego Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z 22 sierpnia 2002 r. (sygn. III AUa 329/02) uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję z 6 września 2000 roku i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania - bezpośrednio organowi rentowemu (v. – akta IV U 436/01 S.O. w Krośnie).

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy przez organ rentowy wydano decyzję z dnia 18 listopada 2002 roku, znak: (...), w której stwierdzono wysokość zadłużenia S. Z. z tytułu własnego ubezpieczenia społecznego w okresie od marca 1992 roku do maja 1997 roku. Od powyższej decyzji wnioskodawca złożył odwołanie. W trakcie postępowania odwoławczego toczącego się przed Sądem Okręgowym w Krośnie decyzja ta została zmieniona decyzją z dnia 9 czerwca 2003 roku, znak: (...),

w ten sposób, że określono zaległości za nie uiszczone należności z tytułu składek przez S. Z. za okres od marca 1992 roku do maja 1997 roku na dzień 9 czerwca 2003 roku na łączną kwotę 29.637,90 zł. Decyzja powyższa była weryfikowana w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Okręgowym w Krośnie wyrokiem z dnia 30 września 2003 roku, sygn. akt IV U 385/03 oraz w postępowaniu apelacyjnym prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Rzeszowie zakończonym wyrokiem oddalającym apelację wnioskodawcy z dnia 26 lutego 2004 roku, sygn. akt III AUa 1004/03.

Roszczenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. stwierdzone decyzją z dnia 9 czerwca 2003 roku, tj. kwota 29.637,90 zł zostało zabezpieczone przez wpis hipoteki przymusowej w dniu 22 października 2003 roku na nieruchomości stanowiącej własność S. Z. nr księgi wieczystej (...).

Z kolei decyzją z dnia 11 października 2005 roku, znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. odmówił rozpatrzenia wniosku S. Z. o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 9 czerwca 2003 roku, znak: (...). Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 22 marca 2006 roku, sygn. akt IV U 1458/05, zaś apelacja wnioskodawcy od tego wyroku oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 czerwca 2006 roku, sygn. akt III AUa 534/06 (v. – akta IV U 1458/05 S.O. w Krośnie).

2/ Dominuje pogląd, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami cywilnymi, w ujęciu formalnym (art. 1 kpc) mimo, że ze swego źródła i natury są sprawami o charakterze administracyjnym (ale np. w uzasadnieniu uchwały

7 sędziów S.N. z 26.03.1982 r. – III CZP przyjęto, że stosunki prawne z zakresu ubezpieczeń społecznych nie mają charakteru cywilno - prawnego).

Ubezpieczonemu przysługuje skarga (odwołanie) do sądu ubezpieczeń społecznych dopiero po wydaniu decyzji przez organ rentowy albo w przypadku nie wydania decyzji we wskazanym terminie (art. 477⁹ kpc). Zasada trybu odwoławczego w sprawach z ubezpieczeń społecznych zasadza się więc na tym, że ubezpieczony odwołując się od decyzji organu rentowego uzyskuje przeniesienie sprawy na drogę cywilnego postępowania sądowego (art. 477¹⁴ kpc).

Inaczej mówiąc; art. 83 ust. 1 ustawy systemowej ustanawia szczególną drogę odwoławczą od decyzji ZUS w zakresie indywidualnych spraw. Odwołanie pełni to rolę pozwu. Sąd Najwyższy w uchwale (7) z 23 marca 2011 r. – I UZP 3/10 uznał za sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych sprawę w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Co należy rozumieć jako możliwość weryfikacji ostatecznych decyzji Zakładu w trybie odwoławczym przed sądem ubezpieczeń społecznych. Jednak postępowanie w trybie art. 83a ust. 1 s.u.s. odnosi się tylko do prawomocnych decyzji. Tym samym nie może dotyczyć decyzji nieistniejącej (np. wcześniej uchylonej).

3/ W świetle żądania oraz twierdzeń ubezpieczonego należy raz jeszcze przypomnieć, że zakres rozpoznania oraz orzekania sądu pracy i ubezpieczeń społecznych jest wyznaczony treścią decyzji organu rentowego.

W/wymienione przepisy Kodeksu postępowania cywilnego oraz cyt. przepisy ustawy systemowej, dotyczące postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych, tworzą regulację zupełną w tych sprawach. Przy czym przepisy te nie przewidują możliwości wystąpienia bezpośrednio li tylko do sądu ubezpieczeniowego z żądaniem stwierdzenia nieważności decyzji rentowej – na podstawie art. 156 kpa – w sytuacji gdy czynności procesowe sądu ubezpieczeń społecznych oraz czynności procesowe stron podlegają procedurze cywilnej.

4/ Wskazywana przez skarżącego decyzja Oddziału ZUS w J. z dnia 6 września 2000 r. została wyeliminowana w obrocie prawnego na mocy wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 22 sierpnia 2002 r. (sygn. akt III AUa 329/02). Brak więc przedmiotu zaskarżenia odwołaniem. Wyklucza to merytoryczne rozpoznanie żądania wnioskodawcy przez Sąd ubezpieczeń społecznych w postępowaniu odrębnym z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ze swej istoty jest dwuetapowe.

5/ Zgodnie z treścią art. 464 § 1 kpc odrzucenie pozwu (tu: odwołania) nie mogłoby nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdyby do rozpoznania sprawy właściwy był inny organ. Wówczas sąd zobowiązany byłby przekazać mu sprawę.

Decyzja z dnia 6 września 2000 r. nie istnieje. W istocie rzeczy nie ma więc możliwości jej kwestionowania. Nie zachodzi tu więc czasowa niedopuszczalność drogi sądowej (która uzasadniałaby przekazanie sprawy po myśli art. 464 § 1 kpc) ale oczywista bezprzedmiotowość postępowania – jako, że ma dotyczyć decyzji obiektywnie nie istniejącej w prawie pozytywnym (w prawie cywilnym czy administracyjnym).

Wywodzenie tu roszczenia z idei „sprawy” opartej na konstrukcji tzw. „roszczenia procesowego” byłoby, zdaniem Sądu w składzie orzekającym, sprzeczne z ratio legis art. 464 § 1 kpc oraz zasadami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i kreowało by sztuczne postępowanie administracyjne (wszak już z twierdzeń ubezpieczonego wynika bezprzedmiotowość takiego postępowania i nie zachodzą w tym względzie żadne wątpliwości – por. odpowiednio postanowienie S.N. z 6.06.2012 r. – IV CZ 38/12).

6/ To kwalifikowane uchybienie przepisom postępowania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym Sąd II instancji obowiązany był wziąć pod rozwagę z urzędu, a więc niezależnie od aktywności stron i na podstawie art. 386 § 3 w związku z art. 379 pkt 1 kpc oraz art. 199 § 1 pkt 1 kpc orzec jak w sentencji.

(...)

(...)